

Панченко Вікторія Валеріївна,
кандидат юридичних наук,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: vika_panchenko@meta.ua
ORCID 0000-0002-7787-6065

doi: 10.21564/2414–990x.139.114202
УДК 349.42(477)

ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Системний аналіз чинного законодавства щодо інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки України довів, що стверджувати про цілісну та взаємоузгоджену систему нормативно-правових актів у цій галузі передчасно. Розглядуване законодавство потребує подальшого вдосконалення з метою активізації належного рівня організаційно-правового забезпечення інноваційного розвитку шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення сільськогосподарського виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Ключові слова: інноваційний розвиток; законодавство; сільськогосподарське виробництво; аграрний сектор економіки України.

Панченко В. В., кандидат юридических наук, Національний юридический університет імени Ярослава Мудрого, Україна, г. Харків.
e-mail: vika_panchenko@meta.ua ; ORCID 0000-0002-7787-6065

Организационно-правовое обеспечение инновационного развития в аграрном секторе экономики Украины

Системный анализ действующего законодательства по инновационному развитию в аграрном секторе экономики Украины свидетельствует, что утверждают о целостной и взаимосогласованной системе нормативно-правовых актов в этой отрасли преждевременно. Рассматриваемое законодательство требует дальнейшего совершенствования с целью активизации должного уровня организационно-правового обеспечения инновационного развития путем концентрации ресурсов государства в приоритетных направлениях научно-технического совершенствования сельскохозяйственного производства, повышения конкурентоспособности отечественной продукции на внутреннем и внешнем рынках.

Ключевые слова: инновационная деятельность; законодательство; сельскохозяйственное производство; аграрный сектор экономики Украины.

Вступ. Україна є державою з високим рівнем сільськогосподарського виробничого потенціалу, яка орієнтована на експорт сільськогосподарської продукції, але це не дозволяє повною мірою використати сприятливі можливості кон'юнктури світового сільськогосподарського ринку. Результатом є незначний вплив держави на підвищення продуктивності та ефективності виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств. В Україні відсутня дієва система трансферу інновацій, розповсюдження сучасних технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, методів і способів організації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Це значно знижує можливості збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, розвитку аграрного сектору економіки України та зростання рівня добробуту на селі.

Модернізація та впровадження інновацій в аграрному секторі економіки забезпечать необхідні умови підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва шляхом створення нових високопродуктивних засобів виробництва для оновлення виробничого комплексу, селекції і насінництва, запровадження новітніх наукових розробок і втілення в життя сучасних високоефективних технологій вирощування, переробки і зберігання одержуваної сільськогосподарської продукції, що призведе до підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників і розвитку сільських територій, зростання експорту сільськогосподарської продукції.

Аналіз літературних даних. Слід зазначити, що й досі існує проблема впровадження вітчизняних наукових розробок в аграрний сектор економіки України. Але ж сучасний стан економіки країни потребує створення нової системи інноваційного розвитку аграрного сектору «аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво» при співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади у вирішенні питань функціонування і розвитку аграрної освіти та науки, що відповідатиме соціально-економічним потребам суспільства, рівню розвитку сільськогосподарського виробництва.

Тож питання організаційно-правового забезпечення інноваційного розвитку в аграрному секторі вітчизняної економіки є важливими й актуальними як в теоретичному розумінні, так і в практичному застосуванні.

У сучасній науковій літературі сутність інноваційного розвитку вивчають Я. А. Аркатов (Ya.A. Arkatov), В. О. Іванов (V.O. Ivanov), О. В. Кот (O.V. Kot), Г. Р. Руденко (H.R. Rudenko), Н. П. Чорна (N.P. Chorna), О. І. Янковська (O.I. Yankovska) та ін.

Мета публікації. Головною метою цієї публікації є системний аналіз чинного законодавства щодо інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу. Термін «інновація» (англ. *innovation* – нововведення) – ідея, новітній продукт у галузі техніки, технології, організації праці, управління, а також у інших сферах наукової та соціальної діяльності, заснований на використанні досягнень науки і передового досвіду, є кінцевим

результатом інноваційної діяльності. Термін «інновація» може використовуватися як в теорії, так і у практичній діяльності у розумінні нововведення, новації, інновації, інноваційної діяльності, інноваційного процесу, відкриття тощо.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV [1] інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Тобто, це результат системної діяльності процесу практичного освоєння нового, спрямованої на реалізацію досягнень науково-технічного прогресу та їх удосконалень, що сприяє кількісним та якісним змінам у внутрішньому середовищі підприємства, забезпечує підвищення ефективності та отримання конкурентних переваг, ефективність якого оцінюється економічним та соціальним ефектом.

Законодавством визначено, що інноваційна діяльність спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Отже, метою інноваційної діяльності є створення умов як соціально-економічного, так і організаційно-правового характеру для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

У науковій літературі існують численні підходи до розуміння сутності та змісту поняття «інновація». Одні автори зазначають, що інновація – прогресивний результат творчої діяльності, яка знаходить широке застосування і призводить до значної зміни в життєдіяльності людини, суспільства, природи. Так, О. І. Янковська (O.I. Yankovska) розглядає як кінцевий результат упровадження новації у галузі сільського господарства (сорту рослин, порід тварин, засобів захисту рослин або тварин, технологій вирощування тощо), який призвів до отримання економічного, соціального, екологічного та інших видів ефекту [2, с. 54–58].

Інші науковці, в тому числі В. О. Іванов (V.O. Ivanov), розглядають інновації як реалізацію у господарській практиці результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин, птахів, нових і покращених продуктів харчування, матеріалів, нової техніки, нових технологій у рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових форм організації та управління різноманітними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, які дозволяють підвищити ефективність виробництва [3, с. 50–59]. Це може бути будь-яке нововведення, оновлений продукт, результат (дослідницької, проектної, виробничої або іншої) діяльності, тобто зміст поняття інновації розглядають як новаторство, яке стало предметом процесу впровадження.

Деякі науковці використовують поняття «агроінновації» розуміючи під ним системні впровадження в аграрну сферу результатів науково-дослідницької

роботи, що призводять до позитивних якісних та кількісних змін у характеристиці взаємозв'язків між біосферою і техносферою, а також покращують стан навколишнього середовища [4, с. 30–37]. Тобто це інновації (новостворений продукт, нові технології та інше), що були запроваджені у сільському господарстві, а їх реалізація дала можливість одержати економічний, соціальний, екологічний результати враховуючи комплексність умов сталого розвитку сільського господарства.

Упровадження інновацій у сільському господарстві пов'язане як з виведенням нових сортів рослин, порід тварин, так і виготовленням техніки, новими енерго- та ресурсозберігаючими технологіями тощо, у зв'язку з чим можна розглядати різні напрями інноваційного розвитку в цій сфері. Так, поділяють на інновації у сфері: людського фактора (підготовка спеціалістів, здатних експлуатувати нову техніку, обладнання і технології, підвищення їх кваліфікації, перепідготовка); біологічного фактора (розробка і освоєння нововведень, які забезпечують підвищення родючості земель сільськогосподарського призначення, зростання продуктивності тварин та урожайності сільськогосподарських культур); техногенного фактора (забезпечує удосконалення техніко-технологічного потенціалу сільськогосподарського підприємства) [5, с. 128–132].

Спираючись на результати наукового дослідження Н. П. Чорної (N.P. Chorna), можна говорити і про інший критерій поділу напрямів інноваційного розвитку сфери аграрного виробництва, а саме: управлінський, спрямований на оптимізацію сфери управління агропромисловим комплексом на загальнодержавному, регіональному, та локальному рівнях; технологічні та маркетингові; технологічний, пов'язаний із забезпеченням продовольчої безпеки шляхом використання наукових досягнень сучасного техніко-технологічного прогресу; маркетинговий, безпосереднє доведення сільськогосподарської продукції до споживача, включаючи як засоби ціноутворення, логістики, так і власне рекламу [6, с. 22–25].

Законодавчо визначені напрями та складові інноваційної моделі економічного розвитку України були визначені ще Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України, затвердженою Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV [7]. Ця Концепція спирається на визнання того, що науково-технологічний та інноваційний розвиток є невід'ємною складовою частиною задоволення широкого комплексу національних інтересів держави, що реальну незалежність і безпеку мають лише країни, здатні забезпечувати оволодіння новими знаннями та ефективно їх використання. Тому однією з основ Концепції є віднесення збереження і підвищення якості науково-технологічного потенціалу до пріоритетних національних інтересів України.

Отже, для ефективного ведення сільського господарства слід здійснити оновлення й удосконалення основних засобів техніко-технологічного забезпечення виробництва, впровадити наукові розробки з метою прискорення розвитку та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України в цілому [8, с. 142–144]. При цьому для належного організаційно-право-

вого забезпечення інноваційного розвитку за всіма вищезазначеними напрямками в аграрному секторі економіки України одним з важливих аспектів є визначення джерел генерації інновацій, передусім із застосуванням міжнародного досвіду інноваційно розвинених країн (США, Великобританія, Франція, Німеччина, інші країни ЄС) щодо формування національної інноваційної системи, яка встановлює стратегічні цілі, забезпечує ресурсну підтримку, включаючи зокрема бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитну підтримку тощо.

Організаційно-правове забезпечення сучасного інноваційного розвитку в Україні ґрунтується на нормах Конституції України, законодавства у сфері інноваційної діяльності, що спрямовані на формування та належне функціонування національної інноваційної системи як окремого об'єкта державної політики, а саме законів України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII [9], «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII [10], «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР [11], «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16 липня 1999 р. № 991-XIV [12], «Про спеціальну економічну зону «Яворів» від 15 січня 1999 р. № 402-XIV [13], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI [14] та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Основою правового регулювання відносин у сфері інноваційного розвитку є Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV [1]. Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Згідно з цим Законом державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних. Він діє задля реалізації мети державної інноваційної політики, що полягає у створенні соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпеченні впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Значний крок вперед у вдосконаленні організаційно-правового забезпечення інноваційного розвитку було зроблено з прийняттям Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI [14]. Він визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні з метою забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, що спрямовані на

забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень. І одним із стратегічних пріоритетних напрямів інноваційного розвитку на 2011-2021 роки є технологічне оновлення та розвиток аграрного сектору економіки.

Стан розвитку науково-технологічної та інноваційної сфери не раз ставав предметом розгляду Ради національної безпеки і оборони України. Зокрема, за результатами засідання Ради національної безпеки і оборони України від 6 квітня 2006 р. Президент України видав Указ від 11.07.2006 р. № 606/2006 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 квітня 2006 р. «Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України». Одним із завдань, визначених в Указі, була розробка Концепції розвитку національної інноваційної системи та плану заходів щодо її реалізації. Урядом схвалено Концепцію розвитку національної інноваційної системи. Її метою є визначення основних засад формування та реалізації збалансованої державної політики з питань забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності економіки країни [15].

Більшістю держав, які майбутній економічний розвиток пов'язують із здобутками науки та активними інноваційними процесами, розроблені документи, що визначають концептуальне та стратегічне бачення перспектив інноваційного розвитку економіки і формування національної інноваційної системи (вперше було розроблено у США, Великобританія, Франції, Німеччині та інших країнах ЄС).

Так, Комітетом Верховної Ради з питань науки і освіти, Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва НАН України за участю інших наукових установ НАН України, а також центральних і місцевих органів державної влади на виконання Постанови Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21 жовтня 2010 р. була розроблена Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [15]. Нею передбачається інноваційний розвиток економіки шляхом формування законодавчої бази сучасної політики інноваційного розвитку економіки, формування конкурентоспроможного аграрного сектору, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, формування ринку інтелектуальної власності та структурної перебудови виробництва шляхом активного розвитку інноваційної інфраструктури, створення сприятливого функціонування технологічних та наукових парків, бізнес-інкубаторів, інноваційних венчурних й інвестиційних фондів та фінансово-кредитних установ, територій пріоритетного розвитку та наукоградів тощо.

Наступним документом стала Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», затверджена указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [16], метою якої є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід

України на провідні позиції у світі. Задля цього передбачено забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Для цього передусім необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему. Отже, постулатом цієї Стратегії буде – держава з сильною економікою та з передовими інноваціями.

Слід зазначити, що аграрні перетворення, які відбулися в Україні за останні роки, все ж дали змогу збільшити валове виробництво сільськогосподарської продукції. Проте це не вплинуло соціально-економічний розвиток сільських територій та підвищення рівня життя сільського населення, тому існує потреба комплексного підходу до розв'язання проблем розвитку сільських територій, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку.

І саме прийнята на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України Концепція розвитку сільських територій від 23 вересня 2015 р. № 995-р окреслює головні пріоритети розвитку сільських територій та механізм підготовки аграрного сектору держави до функціонування в умовах зони вільної торгівлі з ЄС [17].

Міністерством аграрної політики та продовольства України 26 жовтня 2015 р. було розроблено Проект єдиної комплексної стратегії та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 рр., яка побудована на чинних стратегічних документах, зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» і Коаліційній Угоді 2014 р., для вирішення реальних потреб аграрної галузі за результатами всеохоплюючого процесу консультацій із зацікавленими сторонами, зокрема представниками громадянського суспільства, бізнесу, а також міжнародними представниками. Цей проект отримав подальшу підтримку Національної ради реформ.

Національна стратегія і план дій щодо розвитку сільського господарства та сільських територій забезпечують комплексну, всеосяжну, неупереджену та реалістичну стратегічну концепцію та загальні засади реформування сільськогосподарського сектору на період 2015–2020 рр. задля підвищення його конкурентоспроможності і сприяння сталому розвитку сільських територій відповідно до міжнародних і європейських стандартів [18].

Передбачені цією Стратегією реформування і оптимізація державних науково-дослідних установ та закладів освіти з метою підвищення якості та ефективності їхньої роботи дозволять проводити актуальні для сільськогосподарських виробників дослідження, створювати інновації світового класу, а також розробляти нові навчальні плани, що враховуватимуть потреби сільськогосподарських виробників. Поширення пов'язаних із сільським господарством знань, інновацій та актуальної ділової інформації буде спрощено за рахунок створення належної інфраструктури і розвитку мережі дорадницьких послуг.

Однак говорити про цілісну і взаємоузгоджену національну інноваційну систему України наразі передчасно. Розглядуване законодавство потребує подальшого вдосконалення, адже нормативно-правові акти, що регулюють від-

носини у цій сфері, не закріплюють норм організаційно-правових механізмів реалізації стратегічних цілей та забезпечення розвитку національної інноваційної системи в цілому.

Так, в Україні за наявності великого потенціалу для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, на відміну від більшості країн, де природно-кліматичні умови не сприяють її виробництву [19, с. 93–101], за останні роки спостерігаються глибока структурна деформація і значне відставання від економіки розвинутих країн світу за продуктивністю виробництва та рівнем добробуту населення. Більшість підприємств залишаються технологічно відсталими, енергоємними, мають слабку диверсифікацію продуктів і ринків. У зв'язку з цим головним завданням нині є консолідація зусиль законодавців, урядових, наукових, бізнесових кіл суспільства на оптимальному комплексному вирішенні методологічних, стратегічних і тактичних проблем формування національної інноваційної системи, виробленні стратегії інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів, що дає змогу відкрити перспективи для впровадження інноваційної моделі розвитку країни, забезпечити її конкурентоспроможність [15].

Попри існування давніх традицій та заслуженої репутації система аграрної науки в Україні потребує вдосконалення, зокрема через низький рівень інтеграції теоретичних та прикладних досліджень, відсутність зворотного зв'язку між науковими дослідженнями, аграрною освітою, консультативними послугами та реальними потребами суб'єктів агробізнесу. У результаті більшість розробок української аграрної науки значно відстає від аналогічних у розвинутих країнах світу, наукові дослідження мають незначне фінансування з державного бюджету за майже повної відсутності фінансування з боку бізнесу. Тому в процесі інтеграції України у світову економічну систему розвиток аграрного сектору економіки щодо підвищення якості та ефективності аграрної науки в умовах конкуренції можливий шляхом продуктивного реформування цієї галузі й оптимізації діяльності державних науково-дослідних установ, виходячи з потреб сільськогосподарських виробників та з метою забезпечення створення ними інновацій світового рівня.

Саме це дозволить сприймати Україну як соціально розвинену державу з належним правовим забезпеченням та сприятливим економічним середовищем для ефективної діяльності суб'єктів аграрного сектору [20, с. 86–94].

Міжнародний досвід показує, що однією з найефективніших структур з підтримки інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки є агротехнопарки. Їх значення й доцільність створення в Україні полягає в тому, що ці парки є ефективною формою поєднання науки, освіти й виробництва, бо при цьому: скорочується до мінімуму тривалість циклу «дослідження – розробка – управління»; вони об'єднують висококваліфіковані кадри різних спеціальностей – учених, розробників, дослідників, аналітиків, інженерів, фахівців різного профілю, що забезпечує можливість міжгалузевих досліджень; у них зосереджується унікальне устаткування, обчислювальні центри, лабораторії, що дає змогу

провадити дослідження й наукові експерименти; інвестиційна й інноваційна діяльність технопарків ґрунтується на матеріально-технічній і виробничій базі їх учасників [21, с. 175–179].

Згідно з Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16 липня 1999 р. № 991-XIV [12] пріоритетні напрями діяльності технологічного парку – економічно і соціально зумовлені напрями науково-технічної та інноваційної діяльності технологічного парку, що відповідають визначеним законодавством науково-технічним та інноваційним пріоритетам і спрямовані на промислове виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної та інноваційної продукції і насичення нею внутрішнього ринку та забезпечення експортного потенціалу держави. Відповідно до цього Закону в Україні було створено 16 технологічних парків, але їх недостатньо для впровадження новітніх наукових розробок у процесі відновлення і підвищення родючості ґрунтів, органічного збагачення та мікробіологічного синтезу, що забезпечують збереження навколишнього природного середовища; здійснення високопродуктивної селекційної діяльності в рослинництві, тваринництві, птахівництві та рибництві; зберігання та глибинної переробки сировини рослинного і тваринного походження, утилізації відходів, виробництва альтернативних джерел енергії та енергетичної сировини в сільському господарстві.

Обговорення результатів. У ході тривалого процесу реформування Україна намагається створити конкурентоспроможне, експортно-орієнтоване сільське господарство відповідно до міжнародних стандартів безпечності та якості продукції.

Інноваційний розвиток в аграрному секторі економіки забезпечує використання більш досконалих технологій, розробок у процесі виробництва і переробки сільськогосподарської продукції для підвищення рівня її якості, а реалізація інноваційного розвитку та ефективного механізму його регулювання є дієвим методом розв'язання організаційно-правових, соціально-економічних питань у всіх сферах суспільного життя на селі, забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки та високих показників розвитку країни [22, с. 200–202].

Висновки. Для вирішення питань належного організаційно-правового забезпечення інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки України з метою підвищення конкурентоспроможності сільського господарства і сприяння розвитку сільських територій на сталій основі відповідно до стандартів ЄС і міжнародних стандартів необхідно: визначити довгострокову концепцію розвитку сільського господарства і сільських територій, мати підґрунтя для стабільної, передбачуваної і прозорої правової системи, спрямованої на покращення ділового клімату, протидію корупції і стимулювання інвестицій для модернізації аграрного сектору, провести інституціональну реформу, необхідну для ефективного контролю. Саме це дозволить збалансувати підхід до посилення конкурентоспроможності аграрного сектору і збільшення експорту, сприятиме розвитку сільських територій та збереження природних ресурсів і довкілля.

Список літератури:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.
2. Янковська О. Інноваційний процес у сільському господарстві. *Наука і економіка*. 2009. № 4 (16). С. 54–58.
3. Иванов В. А. Методологические основы инновационного развития агропромышленного комплекса. *Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз*. 2008. № 2 (2). С. 50–59. URL: <http://esc.vssc.ac.ru/article/23>.
4. Кот О. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення. *Проблеми науки*. 2008. № 9. С. 30–37.
5. Руденко Г. Р. Особливості впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2015. № 5. С. 128–132. URL: http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2015&abstract=2015_05_0&lang=ru&stqa=18&lang=ua.
6. Чорна Н. П. Стратегічні вектори інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка та держава*. 2015. № 7. С. 22–25. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2015/7.pdf.
7. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 р. № 916-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 37. Ст. 336.
8. Панченко В. В. Інноваційно-інвестиційна діяльність як складова правового забезпечення конкурентоспроможності в аграрному секторі економіки України. *Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі: матеріали «круглого столу»* (Харків, 13 червня 2014 р.). Харків: Оберіг, 2014. С. 142–144.
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646.
10. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.
11. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 9. Ст. 56.
12. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363.
13. Про спеціальну економічну зону «Яворів»: Закон України від 15.01.1999 р. № 402-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 15. Ст. 82.
14. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19–20. Ст. 166.
15. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»: Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010. № 2632-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 11. Ст. 72.
16. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020»: схвалено Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015?info=1> (дата звернення: 30.10.2017).
17. Концепція розвитку сільських територій: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 р. № 995-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).
18. Проект єдиної комплексної стратегії та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки від 26.10.2015 р. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025> (дата звернення: 01.11.2017).
19. Самсонова Я. О. Правове забезпечення державної підтримки виробників органічної сільськогосподарської продукції в Україні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Київ. 2016. Вип. 243. С. 93–101.
20. Панченко В. В. Деякі питання щодо правового регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України. *Проблеми законності*. Харків. 2016. Вип. 135. С. 86–94.

21. Аркатов Я. А. Роль і місце технологічних парків в інноваційній структурі. *Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Харків, 11 листопада 2011 р.). Харків: НДІ ПЗІР, 2011. С. 175–179.

22. Панченко В. В. Деякі питання щодо інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки України. *Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретико-методологічні й прикладні аспекти*: матеріали «круглого столу» (Харків, 5 грудня 2014 р.). Харків: Оберіг, 2014. С. 200–202.

References:

1. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. (2002). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 36, art. 266.

2. Yankovska, O. (2009). Innovatsiinyi protses u silskomu hospodarstvi. *Nauka i ekonomika*, 4 (16), 54–58 [in Ukrainian].

3. Ivanov, V.A. (2008). Metodologicheskie osnovy innovacionnogo razvitija agropromyshlennogo kompleksa [Methodological bases of innovative development of agro-industrial complex]. *Jekonomicheskie i social'nye peremeny: fakty, tendencii, prognoz – Economic and social changes: facts, trends, forecast*, 2 (2), 50–59. URL: <http://esc.vsc.ac.ru/article/23> [in Russian].

4. Kot, O. (2008). Teoretychni aspekty innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky ta yoho orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia. *Problemy nauky*, 9, 30–37 [in Ukrainian].

5. Rudenko, H.R. (2015). Osoblyvosti vprovadzhennia innovatsii u diialnist silskohospodarskykh pidpriemstv [Features of introduction of innovations in the activity of agricultural enterprises]. *Biznes Inform*, 5, 128–132. URL: http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2015&abstract=2015_05_0&lang=ru&stqa=18&lang=ua [in Ukrainian].

6. Chorna, N.P. (2015). Stratehichni vektory innovatsiinoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Strategic vectors of innovative development of agriculture in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, 7, 22–25. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2015/7.pdf [in Ukrainian].

7. Kontsepsiia naukovo-tekhnologichnogo ta innovatsiinoho rozvytku Ukrainy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 13.07.1999 r. № 916-XIV. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 37, art. 336.

8. Panchenko, V.V. (2014). Innovatsiino-investytsiina diialnist yak skladova pravovoho zabezpechennia konkurentospromozhnosti v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy. *Rozvytok orhanizatsiino-pravovykh form hospodariuvannia v ahrarnomu sektori*: abstracts of Papers. Kharkiv: Oberih, 142–144 [in Ukrainian].

9. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. № 1560-KhII. (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 47, art. 646.

10. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 r. № 848-VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 3, art. 25.

11. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu ekspertyzu: Zakon Ukrainy vid 10.02.1995 r. № 51/95-VR. (1995). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 9, art. 56.

12. Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnologichnykh parkiv: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 991-XIV. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 40, art. 363.

13. Pro spetsialnu ekonomichnu zonu «Iavoriv»: Zakon Ukrainy vid 15.01.1999 r. № 402-XIV. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 15, art. 82.

14. Pro priorytetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 08.09.2011 r. № 3715-VI. (2012). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 19–20, art. 166.

15. Pro Rekomendatsii parlamentskykh slukhan na temu «Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010–2020 roky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv»: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 21.10.2010 № 2632-VI. (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 11, art. 72.

16. Stratehiia staloho rozvytku «Ukraina–2020»: skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015?info=1>.

17. Kontsepsiia rozvytku silskykh terytorii: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.09.2015 r. № 995-r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>.

18. Proekt yedynoi kompleksnoi stratehii ta plan dii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na 2015-2020 roky vid 26.10.2015 r. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025>.

19. Samsonova, Ia.O. (2016). Pravove zabezpechennia derzhavnoi pidtrymky vyrobnykiv orhanichnoi silskohospodarskoї produktsii v Ukraini [Legal support of state support of producers of organic agricultural products in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy – Scientific herald of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, issue 243, 93–101* [in Ukrainian].

20. Panchenko, V.V. (2016). Deiaki pytannia shchodo pravovoho rehuliuвання investytsiinoi diialnosti v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Some issues regarding the legal regulation of investment activity in the agrarian sector of the Ukrainian economy]. *Problemy zakonnosti – Problems of legality, issue 135, 86–94*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.135.83809> [in Ukrainian].

21. Arkatov, Ia.A. (2011). Rol i mistse tekhnolohichnykh parkiv v innovatsiinii strukturі. *Shliakhy formuvannia natsionalnoi innovatsiinoi systemy ta udoskonalennia innovatsiinoho zakonodavstva*: proceedings All-Ukrainian Scientific and Practical conference. Kharkiv: NDI PZIR, 175–179 [in Ukrainian].

22. Panchenko, V.V. (2014). Deiaki pytannia shchodo innovatsiinoho rozvytku v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy. *Aktualni problemy ekolohichnykh, zemelnykh ta ahrarnykh pravovidnosyn: teoretyko-metodolohichni i prykladni aspekty*: abstracts of Papers. Kharkiv: Oberih, 200–202 [in Ukrainian].

Panchenko V. V., PhD in Law, Assistant Professor of the department of Land and Agricultural Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: vika_panchenko@meta.ua ; ORCID 0000-0002-7787-6065

Organizational and legal support of innovation development in the agrarian sector of the economy of Ukraine

In the course of a long process of reform, Ukraine is trying to create a competitive, export-oriented agriculture in accordance with international standards of safety and product quality. In Ukraine is no efficient system for the transfer of innovations, the spread of modern technologies for the production and processing of agricultural products, methods and ways to organizing production and economic activity of agricultural enterprises. System analysis of the current legislation on innovation development in the agrarian sector of the Ukrainian economy proved that it is premature to assert a coherent and mutually agreed system of legal acts in this area. The legislation under consideration requires further improvement in order to enhance the appropriate level of organizational and legal support for innovation development by concentrating the state resources on the priority directions of scientific and technical updating of agricultural production, increasing the competitiveness of domestic products in the external and internal markets. To address the issues of proper organizational and legal provision of innovation development in the agrarian sector of the Ukrainian economy in order to increase the competitiveness of agriculture and promote the development of rural areas on a sustainable basis in accordance with EU standards and international standards it is necessary: to define a long-term concept of development of agriculture and rural areas, have a basis for a stable, predictable and transparent legal system aimed at improving the business climate, countering corruption and stimulating investment for the modernization of the agrarian sector, to carry out the institutional reform necessary for effective control. This will balance the approach to strengthening the competitiveness of the agrarian sector and increase exports, will promote the development of rural areas and the conservation of natural resources and the environment.

Keywords: innovation development; legislation; agricultural production; agricultural sector of the economy of Ukraine.

Надійшла до редколегії 07.11.2017 р.